

16193

1932

355.5

8-98

ՊԱՋԸ-ԱՎԻԱԲԻՄԸ՝ ԽՈՅՄ ԽԱՂԱՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՅԵՎ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՇԵՆԱՐԱՆՆ Ե

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ՀԱՐԺԱԿԱՅԱՆՆԵՐՈՒՄ ՆԱԽԱԿՈՉԻԿՆԵՐԻ
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՐԳՄ. Հ. ՄԿՐՏՉՅԱՆ

0.3

Հ Ե Ց Ե Վ Ա Կ

ՀՐԱՁԻԳՆԵՐ ՅԵՎ ՁԵՌՔԻ ԳՆԴԱՑՐԻ ԳՆԴԱՑՐՈՐԴՆԵՐ

355. 5
Ծ - 98

ՊԵՏՂՐԱՏ

1932

ՌԱԶՄՀՐԱՏ ԲԱԺԻՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

2010

35885-4.6.

355.5
8-98

1. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Ներկա ծրագրի խնդիրն է տալ այնպիսի զիտելիքներ և ունակություններ, վորոնք անհրաժեշտ են հրաձգային ջոկի կազմում գործելու համար մարտական պարագայի բոլոր դեպքերում :
2. Այս ծրագիրը նշանակվում է նախակուրսյան տարվա ունեցող այն աշխատավորների համար, վորոնք իրենց ռազմական պատրաստությունն անցնում են Պաշտ-Ավիաֆիալ վարժականներում :
3. Ծրագրի բոլոր առարկաները բաժանված են առանձին պարագամունքների, յուրաքանչյուրը 1—3 ժամ :
- 3ուրաքանչյուր պարագամունքի մեջ ճշտությամբ թվարկված է այն զիտելիքների և ունակությունների գումարը, վորը պետք է նախակուրսիկները յուրացնեն ուսուցման պրոցեսում :
4. Աշխատանքի հարմարության համար ամբողջ ծրագիրը բաժանված է առանձին պարագամունքների, վորոնց բովանդակութունը տեղական պայմանների համաձայն կարող է փոփոխվել, պայմանով միայն, վոր ուսուցման վերջում ծրագիրը լիովին անցած լինի :
5. Ուսուցման առաջատար (ամենագլխավոր) բաժնիներն են՝ հրաձգային գործը, տակտիկական պատրաստությունը և քաղաքապետները. մնացած առարկաները բերված են միայն այնպիսի անհրաժեշտ ծավալով, վորոնց մասին ունեցած զիտելիքները հեշտացնում են յուրացնելու հիմնական բաժինները :
6. Ուսուցման պրոցեսում հատուկ ուշադրություն դարձնել նախակուրսիկներին տալու գործնական ունակություններ (կարողանալ կատարել), իսկ պատմելու ձևը պետք է պահանջել միայն իբրև տեսականորեն հիմնավորելու միջոց այն չափով, վոր համոզվել, թե նախակուրսիկն ըմբռնում է այս կամ այն հարցը :
7. Մատնանշված ունակությունները նախակուրսիկները կարող են ձեռք բերել միմայն շնորհիվ մշտապես կատարվող վարժությունների, ուստի յուրաքանչյուր դասի բովանդակությունը պետք է ամրապնդել մարզական վարժությունների միջոցով (հրաձգային գործ) և միջանկյալ (թուղթիկ) խնդիրներ առաջադրելով (տակտիկական պատրաստություն) :
8. Ուսուցման ժամկետի կարճատևության (120 ժամ) հետևանքով վարժական պլանի տիպերից պահանջվում է՝
 - ա) պարզամունքն անցկացնելիս հիմնականը, եյականը խստորեն անջատել այն մանրամասնություններից, վորոնք կարող են միայն միադնել նախակուրսիկի զիտակցությունը.
 - բ) կատարել պարագամունքն անցկացնելու ժամանակի ճիշտ հաշվարկ, դատավանդման մեջ մտցնելով բավականաչափ մարզական վարժություններ, վորպեսզի կարելի լինի նախակուրսիկին տալ անհրաժեշտ մարտական ունակությունները.
 - գ) անցնել հետագա պարագամունքին կարելի չե միմայն նախորդ պարագամունքը յուրացնելուց հետո.

1008
34777

2002

19203-59

Սրբադրեյին՝ Տ. Տեբումի և Ե. Հարությունյան

Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ Ի Տ Պ Ա Ր Ա Ն

Յղակված 7510 (բ). Պատվեր 2026. Տիրած 4000.

Հանձնված է արտադրության 7 հունիսի 1932 թ.

Ստորագրված է արտադրելու 26 հունիսի 1932 թ.

դ) միշտ պատրաստվել պարապմունքի համար, նախապես մշակելով այդ պարապմունքը և ապահովելով նրան անհրաժեշտ ցուցադրական ուժանդակ ձեռնարկներով:

յե) պարզ կերպով դնել յուրաքանչյուր պարապմունքի նպատակը «ինչ եմ ուզում սովորեցնել նախակույրիկին» և պարապմունքի (դասի) վերջում, ստուգման միջոցով համոզվել, թե առաջադրված խնդիրն ինչ չափով է կատարված:

զ) բոլոր պարապմունքների ժամանակ դորժադրել աշխատանքի փորձված մեթոդը՝ սոցիալիստական մրցակցությունը և հարվածայինությունը, անձնական մասնակցությունը որինակ տալով նախակույրիկներին:

II. ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՀԱՇՎԱՐԿԸ

1. Քաղաքական պատրաստություն	12 ժամ
2. Ընդհանուր տեղեկություններ	4 »
3. Սանիտարական պատրաստություն	4 »
4. Ֆիզիկական պատրաստություն	
5. Շարժային պատրաստություն	6
6. Կուլի տեխնիկական միջոցները	14 »
7. Հրաձգային պատրաստություն	40 »
8. Տեղագրություն (տոպոգրաֆիա)	4 »
9. Տակտիկական պատրաստություն	30 »
Ընդամենը 120 ժամ	

III. ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

1. Քաղաքական պատրաստություն 12 ժամ
Հատուկ ծրագրով

2. Ընդհանուր տեղեկություններ 4 ժամ
Ընդհանուր տեղեկությունների նպատակն է՝

ա) յուրեցնել տալ Կարմիր-Բանակի կազմակերպության ռազմական դիպլոմատիայի և ներքին կարգ ու կանոնի, (նիստ ու կացի) հիմունքները:

բ) գիտակցորեն կատարել տալ անձնական և զորանոցի առողջապահության վերաբերյալ պահանջները:

Պարապմունք 1-ին (1 ժամ)

Նպատակը. — Ծանոթացնել Կարմիր-Բանակի կազմակերպության հիմունքների հետ:

Գիտենալ՝ ա) ԲԳԿ Բանակի գինված ուժերի շինարարության եյուրությունը:

բ) աշխատավորների ղինվորական ծառայության կարգը՝ կադրային զորամասերում, յերկրային (տերիտորիալ) զորամասերում արտադրական պատրաստություն (ВНЕВОЙКОВАЯ ПОДГОТОВКА),

գ) Կարմիր-Բանակի բաժանումն զորքերի առանձին տեսակների:

դ) ՊԱՋԸ-Ավիաբիմի խնդիրները յերկրի պաշտպանության պատրաստության գործում:

ե) Յերիտասարդության դերը յերկրի պաշտպանության պատրաստության գործում:

զ) Զոկի, դասակի և վաշտի կազմակերպական կազմը:

Պարապմունք 2-րդ (1 ժամ)

Նպատակը. — Յուրացնել ռազմական դիպլոմատիայի (կարգապահության) հիմունքները:

Գիտենալ՝ ա) Ո՞վ է կոչվում պետ:

բ) Ո՞վ է կոչվում ստորադրյալ:

գ) Պատվեր (հրաման) կատարելու կարգը:

դ) Կարմիր-Բանակայինների իրավունքներն ու պարտականությունները:

ե) Ռազմական դիպլոմատիայի եյուրություն և ինչումն է կայանում այդ դիպլոմատիան:

զ) Կարգապահական տույժերի նշանակությունը (դաստիարակչական նշանակություն):

է) Սրախուսանք՝ ծառայությունն որինակելի կերպով տանելու համար:

Պարապմունք 3-րդ (1 ժամ)

Նպատակը. — Տալ հաստատուն ունակություններ և գիտելիքներ, վորոնք անհրաժեշտ են որավորակի (ДНЕВАЛЬНЫЙ) պարտականությունները կատարելու համար:

Գիտենալ՝ ա) Ընդհանուր հասկացողություն որական (ամենորյա) վերակարգի (СУТОЧНЫЙ НАРЯД) մասին զորամասում:

բ) Հասկացողություն յաշտի որապահի պարտականությունների և իրավունքների մասին:

գ) որավորակի պարտականությունները շենքի ներսում:

դ) որավորակի պարտականությունները շենքից դուրս:

ե) ո՞ւմն էյենթարկվում որավորակը և ո՞ւմ պատվերներն է կատարում:

Պարապմունք 4-րդ (1 ժամ)

Նպատակը. — 1) Գաղափար տալ պահակին ծառայության կարևորության և պատասխանատու լինելու մասին:

2) Տալ այնպիսի հաստատուն ունակություններ և գիտելիքներ, վորոնք անհրաժեշտ են ժամապահի պարտականությունները կատարելու համար:

Գիտենալ՝ ա) Պահակի նշանակությունը:

բ) Ի՞նչն է կոչվում պոստ:

գ) ո՞վ է կոչվում ժամապահ:

դ) Ժամապահի իրավունքներն ու պարտականությունները:

ե. Ժամապահը յերբ է զենք գործադրում:

զ) Ժամապահը ո՞ւմ պատվերներն է կատարում:

կարճաճալ՝ կատարել ժամապահի ծառայությունը:

3. Սանիտարական պատրաստություն (4 ժամ)

Պարապմունք 1-ին (2 ժամ)

Պահպանել առողջությունը կախակոչյամ պատրաստության ընթացքում:

Գիտենալ. — Մաքրություն և մաքրասիրություն պահպանելու նշանակությունը :
Անձնական և հասարակական առողջապահության ամենագլխավոր կանոնները :

Յերթի առողջապահության կանոնները՝ վտանգարության կանխելու միջոցառումները, վտանների խնամքը, հազուստեղների և հանդերձանքի (գինասարքի) հարմարեցնելը :

Յերթին նախապատրաստվելու կանոնները :

Ուժերի խնայողության կանոնները յերթում (չարժում և հանգիստ) :

Ջուր խմելու կանոնները յերթում :

Յրտահարության, արևահարության և ջերմահարության կանխելու միջոցառումները և առաջին ոգնությունն այդ հիվանդությունների ժամանակ :

Կարողանալ՝

ձիշտ և արագ փաթաթել վտանների փաթաթանները :

Հարմարեցնել հանդերձանքը (գինասարքը) :

Պահպանել ջուր խմելու կարգը յերթում :

Պարապմունք 2-րդ (2 ժամ)

Ինֆեկցիոն և փոխադարձ ռզնուքյունը մարտում :

Գիտենալ՝

Վերքերի անմաքրության վտանգը :

Առաջին ոգնության վիրակապի նշանակությունն ու կազմությունը :

Արհեստագործական կանգնեցնելու կանոնները :

Առաջին ոգնության կանոնները վոսկրի ջարդվածք ստանալու դեպքում :

ԽՍՀ Միության սանիտարական պաշտպանության և Կարմիր—Խաչի ու Կարմիր—կիսալուսնի (մահիկի) ընկերությունների նշանակությունը :

Ի՞նչ ազդեցություն են դրոժում թ. ն. (թունավոր նյութերը) որդանիդի վրա :

Կարողանալ՝

Գործադրել առաջին ոգնության վիրակապը : Կապել ինքն իր վերքը (ձուրի թաթի, վոտքի թաթի, սրունքի վրայի վերքերը), ընկերոջ վերքերը (ուսի, կրծքի վրա) : Կապել ժգուտով (ձեղ և վոլորել) վերջավորությունները :

Իբրև ժգուտ ոգտադործել հրացանի փակը, պարան, թաշկինակ և այլն :

Անշարժ կերպով վերքը կապել վոսկրի ջարդվածք ստանալու դեպքում : Իբրև կապ (ШИНА) ոգտադործել ձեռքի տակ ունեցած ստարկաները (ձիւրոտ, ձեռնափայտ, ծղոտի կապուկներ, հրացան, թրի պատյան (հետևյալ դեպքերում՝

ա) սրունքի ջարդվածք ստանալիս,

բ) ազդրի

գ) արմունկից մինչև դաստակի վոսկրները ջարդվածք ստանալիս :

Տեղափոխել վնասված ընկերոջը ձեռքերի վրա և պատգարակի վրա (на носилках) :

Ցույց տալ առաջին ոգնություն թ. ն. խոցված ընկերոջը :

Ձեռնարկներ նախակոչիկների համար .

Акодус. «Памятка здоровья красноармейца» Мед. Гиз. 1931 г., цена 08 коп.

Кричевский «Первая помощь». Военгиз.

Ձեռնարկներ դեկավարների համար .

«Санпросветработа на сборных пунктах с допризывниками и вневоинскими», под редакцией Тененбойм и Финклер. Медгиз 1930 г.

4. Ֆիզիկական պատրաստություն 6 ժամ

Մեքսիկական ցուցումներ .

1. Նախակոչիկների ֆիզիկական պատրաստության մեջ մտնում է հետևյալը՝

ա) ամենորյա՝ 10-15 րոպեյի ընթացքում ֆիզիկական լիցքային վարժություններ (зарядка) .

բ) այնպիսի ունակությունների ուսուցում, վորոնք մտնում են «Պատրաստ եմ աշխատանքի և պաշտպանության համար» կրճքանշանի կոմպլեքսի մեջ .

գ) ձեռնամարտի ելեմենտների ուսուցում (հարվածներ սվինով և հրացանի կոթով) և չարժում կտրտված վայրով՝ քայլով, վազքով, կուգելուց և սողեսող .

դ) մարդադաշտի հիմնական խոչընդոտների հաղթահարում :

2. Նախակոչյան պատրաստության վերջում յուրաքանչյուր նախակոչիկ պետք է կատարի «Պատրաստ եմ» կրճքանշանի բոլոր նորմաները և պետք է կարողանա հրացանի սվինով և կոթով ձիշտ հարվածներ հասցնել քայլելով, վազքով, ձիշտ շարժվել քայլով, վազքով, կուգելուց և սողեսող . նա պետք է կարողանա հաղթահարել մարդադաշտի ամեն մի խոչընդոտը (առանձին—առանձին վերցրած) :

3. Միայն ֆիզ. պատրաստությանը հատկացրած ժամերի ընթացքում այս ամենն իրականացնել չի կարելի : Ուստի ամբողջ մարզումը (տրեներովիկան) պետք է կատարվի ռինճնադրժոնեյություն միջոցով ծրագրային ժամերից դուրս վարժական պլանիտում կամ այն հիմնարկների և ձեռնարկների ֆիզ. կուլտ. կոլեկտիվներում, վորտեղ աշխատում են նախակոչիկները :

4. Ֆիզ. պատրաստության պլանային ժամերի ընթացքում պետք է ծանոթացնել հիմնական վարժությունների հետ, մեթոդական ցուցմունքներ տալ այդ վարժությունների կատարման մասին և պետք է ստուգել կատարված առաջադրվածությունը :

Այս հիման վրա պլանային ժամերը հատկացվում են յերեք պարապմունքի 2-ական ժամով հետևյալ բովանդակությամբ՝

Պարապմունք 1-ին (2 ժամ ուսուցման սկզբում) .

Ցուցադրումն այն վարժությունների, վորոնք մտնում են «Պատրաստ եմ» կրճքանշանի կոմպլեքսի մեջ :

Բացատրել, թե ի՞նչ նշանակություն ունեն այդ վարժություններն և կոմպլեքսն ամբողջությամբ առած : Ցուցումներ տալ, թե ինչպես պետք է կատարել այդ վարժությունները, վորպեսզի ստուգումն հաջող անցնի : Ցույց տալ և կատարել այդ կոմպլեքսի մեջ մտնող պարտադիր վարժությունները :

Չեռնարկ՝ «Как сдать испытание на значок «Готов к труду и обороне». Изд. «Физкультура и туризм» 1931 г.

Պարապմունք 2-րդ (ստուգելի՝ ուսուցման կիրառմ, 2 ժամ) .

Ցուցադրել և մշակել ռազմա-գործնական հիմնական վարժությունները մարզադաշտում (խոշորությունների հաղթահարում) : Մեթոդական ցուցումներ տալ այդ վարժությունների կատարման մասին : Բացատրել, թե ինչ տակտիկական նշանակություն ունեն այդ վարժությունները : Ցուցադրել հրացանի սվինով և կոթով հարվածներ տալը քայլերի և վազերով :

Չեռնարկ՝ «Физические упражнения в РККА»

Պարապմունք 3-րդ (ստուգելի՝ ուսուցման կիրառմ, 2 ժամ) .

Նախակոչիկներին ձեռք բերած նվաճումների ստուգումն «Պատրաստ եմ» կրճախանի կոմպլեքսի վարժությունների մեջ, և մարզադաշտի խոշորությունների հաղթահարման վարժությունների մեջ :

Այս պարապմունքի վերջում յետմնացածներից (թուլերից) կադմ-վում է մի հատուկ խմբակ, վորի վրա ղեկավարն իր հատուկ ուշադրությունն է դարձնում և կարիք չեղած դեպքում նրա հետ պլանից դուրս պարապմունքներ է կատարում :

5. Ուսուցման վերջում պետք է ստուգում կատարել, թե ինչ չափով են յուրացրել Ֆիզ. պատրաստության վերահիշյալ ունակությունները :

6. Կտրուված տեղանքով շարժվելու և դահուկներով (лыжи) շարժվելու ուսուցումը կատարվում է շարքային և տնկտնկական պարապմունքների պրոցեսում՝ առանց հատուկ ժամեր նշանակելու այս շարժումների տեխնիկան յուրացնելու հանդամանքը հանդիսանում է նախակոչիկի տակտիկական և շարքային պատրաստության ցուցանիշներից մեկը :

7. Բացի այս պարապմունքներից, ամեն որ նախակոչիկներին հետ վարժական պլանից առանց պետք է անցկացնել 10-15 րոպե տևող Ֆիզիկական վարժություններ (зарядка), նման ԲԳԿ բանակում առավոտները տեղի ունեցող Ֆիզ. վարժություններին (տես «Физические упражнения в РККА»), վորոնց նպատակն է ավելցել նախակոչիկին Ֆիզիկական ամրապնդելու և սովորություն դարձնելու սխտեմատիկորեն պարապել Ֆիզ. կուրսուրալով :

5. Շարային պատրաստություն (6 ժամ)

Շարքային պատրաստությունը նպատակ ունի .—

1. Նախակոչիկի մեջ առաջ բերել շարքային կեցվածք, (выправка), դարձնել նրան ճարպիկ և արագաշարժ իր գործողությունների մեջ :

2. Մշակել սրբնթացություն դրոհի ժամանակ և վճռականություն ձեռնամարտում :

3. Մշակել պարզորոշություն (четкость) (հստակություն) պետերից առացած հրամանների և կարգադրությունների կատարման մեջ :

Պարապմունք 1-ին (1 ժամ)

1. Ըմբռնել շարքի նշանակությունը :

2. Ըմբռնել նախապատրաստական և կատարողական հրամաններին նշանակությունը :

3. Կարողանալ .

ա) ճիշտ, ուղիղ կանգնել առանց հրացանի «զգաստ» հրամանի համաձայն,

բ) արագորեն պատկել և կանգնել :

դ) բարեխն պատասխանել, գտնվելով շարքում և շարքից դուրս .

դ) դառնալ տեղում կանգնած ժամանակ դեպի աջ, դեպի ձախ, դեպի յետ, դեպի կես աջ, դեպի կես ձախ :

Պարապմունք 2-րդ (1 ժամ)

1. Գիտենալ իր տեղը շարքում և կարողանալ շարժվել դորասյունի մեջ միաշարով, զուգաշարով և քառաշարով :

2. Կարողանալ .

ա) կանոնավոր քայլեր՝ 120 քայլ արագությամբ մեկ րոպեում, «պայմանով, վոր քայլի յերկայնությունը լինի 80 սանտիմետր .

բ) քայլերու ժամանակ հստակորեն (четко) «յետ դառնալ» .

գ) քայլերու տեղում, հստակ կերպով դառնալով դեպի թևի կողմը .

դ) քայլեր յետում, հստակ կերպով շարքում և շարքից դուրս :

Պարապմունք 3-րդ (1 ժամ)

Կարողանալ .

ա) արագորեն և ճշտությամբ կատարել «չարվի՛ր» և «հավասար» հրամանները .

բ) կատարել հիմնական կեցվածքը (стойка) շարքում հրացանով .

գ) հրացանով տեղում և քայլերի հստակորեն դառնալ դեպի թևերի կողմը և դեպի

դ) արագորեն ընդունել «զգաստ» հրամանը .

ե) արագորեն և ճշտորեն հրացանը վերցնել «ուսնիվար», «ձեռքից առ» և «վորդիկ առ» հրամանների համաձայն .

զ) արագորեն և հանդարտ կերպով հրացանը «դեն ի բուրգ» կադմել :

Պարապմունք 4-րդ (1 ժամ)

1. Գիտենալ մարտիկի պարտականությունները շարքում և կարողանալ կատարել այն :

2. Կարողանալ .

ա) վաղից անցնել քայլի և ընդհակառակը .

բ) քայլելու ժամանակ վաղից դառնալ դեպի թևերի կողմը և դեպի յետ .

գ) քայլելու և վաղից դրությունից արագորեն պառկել և կանգնել շարժումը շարունակելու համար :

Պարապմունք 5-րդ (1 ժամ)

Կարողանալ .

ա) կանոնավոր և արագ կերպով մի տեղից մյուս տեղ անցնել կուշեկուղ, գողեգող և սողեսող .

բ) Կանոնավոր կերպով լիմեն պետին, գտնվելով չարքամ և չար քիչ դուրս (առանձնապես ուշադրութուն դարձնել մոտենալու և հեռանալու վրա)։

գ) ճշտուլթյամբ ըմբռնել սկետի տված պատկերը.

դ) սկսածվե՞րնե՞րը փոխանցել զորառոյունի դժուր :

Պարապմունք 6-րդ (1 ժամ)

1. Գիտենալ իր տեղը ջոկիլ մարտակարգում և արագությամբ բռնել իր տեղը :

2. Հասկանալ հրամատարի պայմանական նշանները, արագորեն հատարել նրանց և փոխանցել ճակատի (Ֆրոնտի) դժույ և գեպի խորքը:

3. Կարողանալ՝

ա) արագ վազելիս ք կատարել, մինչև 100 մետր.

բ) սուանց կանգ առնելու շարժվել գրոհի.

դ) չետակի նետե, ձեռքի նռնակը.

դ) սրբնթաց կերպով նետվել սվինամարտի «Ուռու» («Կեցցե») դռներով:

6. Կովի տեխնիկական միջոցները (14 ժամ)

Կովի տեխնիկական միջոցների ամանդուսը նպատակ ունի. —

1. Գաղափար տալ կուլի ժամանակակից տեխնիկական միջոցներով մարտական գործադրության լեզանակներով մասին :

2. Գաղափար տալ հակառակորդի տեխնիկական միջոցների դեմ կռիվելու ամենապարզ լեզանյունների մասին :

Պարսկամուկ 1-ին (2 ժամ)

ա) Ողալիս տրամդի միջոցները

Նպատակը .— Համառոտ տեղեկություններ հաղորդել ավիացիային մարտական գործադրության և ավիացիայի զեմ՝ կռվելու միջոցների մասին :

Գիտենալ. ա) Ավիացիայի մարտական գործողութիւնները (Հակառա-
կորդին հետախուզելը. ֆորուսային, փշտովող, հրկիդող և
քիմիական ռումբերի նետում, թ. ն. թափելը հեղուկ, փո-
շիաշած վիճակում. ավիացիայի գորհները գնդացրային
կրակով. թիկունքում դտնվող կարելորագույն կետերի վո-
չնչացներ) :

բ) Ոգնություն իր զորքերին. ուղղել հրետանու կրակը, ճանաչել իր զորամասերը, հրապաշար նետել իր զորքերին, պատվերներ և զեկույցազրբեր փոխանցել նրանց, զորք լծեցնել հակառակորդի թիկունքում:

Պարապփունիք 2-րդ (2 ժամ)

բ) Ռազմա-ֆիզիական գործ

Նպատակը. — պարզաբանել թ. ն. նշանակութունն, իբրև կոլի միջոց
մարտում և նրանց դործադրելու լիզանակները.

Գլխունով. ա). քիմիական թունավոր նյութերը կարող են գործադրվել
երբևէ կռվի միջոց.

բ) Թ. Ն. բաժանումը՝ կայունի և անկայունի.

7) Թ. Ն. Վիմյանցից տարբերող հատկանիշները.

դ) ամենատարղ թ. ն. արձակած հոտը.

ե) թ. ն. դործած ազդեցությունն որդանիդի: վրա (խեղ-
դող, թունավորող, վերջոսող, արտավարեր, քիթն ու
կոկորդր գրգռող, փուշապնող) .

դ) Թ. Ն. ազդեցությունը զենքի, հանդերձանքի, ուստի զինվորական ալյնի վրա.

է) թ. ն. գործադրության յեղնակները մարտում. հրետանային ուժերակազմով յուն քիմիական արկերով (снаряды) քիմիական ակառներ (мины), դրոհ գազային ամպերի ալիքներով, քիմիական ձեռքի նոնակներ, քիմիական ուռմբերի նետում սալառնակներէից, թ. ն. չազ տալը փոշիացած վիճակում (սալառնակներէից), տեղանքի վարակելը թ. ն. հատուկ անոթների ողնությամբ (սալառնակներէից) :

Պարսպաճառ 3-րդ. (3 ժամ)

7) Հակա-Ոդայլին պաշտպանության միջոցները (HBO) .

Նոյանալիք. — Համառոտ դադարաւոր տալ զօրքերի և յերկրի հաւա-
տդալին պաշտպանութիւնն կազմակերպելու մասին. —

ա) Ընդհանուր հասկացողություն յերրրի հակա-ողդային պաշտպանության մասին. անհրաժեշտ է ապահովել թիկունքի աշխատանքն առանց ընդհատումների. զաղափար հակա-ողդային պաշտպանության պունկտի, ռալոնի, տեղամասի և որլեկտի մասին: Գաղափար հակա-ողդային պաշտպանության համար անհրաժեշտ ծառայությունների՝ ողդային դիտողություն-հաղորդման և կապի (ծառայություն) մասին, (ВНОС), հրչեջային ծ., դեզաղացման (զաղահանման) ծ., սանիտարական ծ., ներքին կարգ ու կանոնի պահպանման ծ. մասին և այլն:

բ) Գաղափար հակա-ողային պաշտպանությունն առանձնահատուկ միջոցներով մասին՝ դեմիթային հրետանի, զնդացիներ, լուսարձակներ, ձայնակալներ (звукославители), ողային խոչընդոտներ. գաղափար տեղական հակա-ողային պաշտպանություն մասին, ըողարկում, կարգապահություն. բնակչության կազմակերպումը հակա-ողային պաշտպանության նպատակներով:

դ) Զորքերի հակա-ռզային պաշտպանություն միջոցները՝ ողային դերատուլություն զորքերի զանազան դրույթյան մեջ դառնալով ժամանակ, քողարկում հակառակորդի սավառնակները յերևալու դեպքում, իմանալ և կարողանալ կռիվ մղել հակառակորդի ցածրացող սավառնակների դեմ՝ դերադանց հրաձիգների կրակը, ձեռքի զնդացրենք կրակը, ավելի մեծ հեռավորությունների վրա՝ հաստոցավոր զնդացրենք կրակը և, վերջապես, հրետանու կրակը:

Պարապմունք 4-րդ (2 ժամ)

2) Հակա-ֆրոնտական պաշտպանության միջոցները.

Նպատակը—Ծանոթացնել թ. ն. սլաշտպանվելու միջոցները հետ.

1. Իմանալ՝ ա) հակադադրի նշանակությունը,
) հակադասի (որոհանուր) կազմությունը:

2. Կարողանալ՝

ա) Հայդնիկ հակադադը նվազ առ նվազ և միանգամից.

բ) վարժվել ճիշտությամբ հակադարձ հագած.

դ) Հաճե՛լ Հակազաղը նվազ առ նվազ և միանգամից .

դե) ցամաքացիները հակազդալը և տեղալորել նրան իր պայուսակի մեջ:

3. Գլխենալ թ. ն. դեզադացման յեղանակները:

3. Գիտենալ թ. ն. դեզագոյման յեղանակովը :
4. Իմանալ, թե ինչպէս պետք է իրեն պահել թ. ն. առկայութեան
պայմաններում :

Ե. Իմանալ պաշտպանութեան կողմէն միջոցառումներ չմատնելու
կազմակերպելու գերտոմարտական ծառայութեանը, ժամանակին
պարզանշաններով նախադրուածները, որոնք զգալի ապագայ
տարաններին :

Ծանոութիւն 1.—Պետք է վարժվել հակազգրը հազաճ տակտիկական պարապմունքներ կատարել, հրաձգարանը դնալ և այլն։ 2. Վերտեղ հնարավորութիւն կա, պետք է երթուր-սիա կազմակերպել դեպի ՊԱՋԸ-Ալիսաքիմի և զորամասերի-քիմիական կարբիմետները, վերտեղ ցույց տալ միջ միայն անոթ-ներն ու հասկանալի ձեռնարկները, այլև պետք է ցուցադրել թ. ն. ներդործութիւնը կենդանի որդանիդի վրա։

Պարապմունք 5-րդ. (2 ժամ)

Է) Հրետանի

Նպատակը. — Պարզարանել հրետանու մարտական նշանակությունը և նրա կրակի ուժը:

Իմանալ . ա) Հրանտիժների գանադան տիպերը՝ թնդանոթ, հոբից, ծանր
հրետանի .

բ) Ընդհանուր դադարի արկի, (снаряд) կազմության մասին.

դ) հրետանու հրաձգության հեռավորությունը.

դ) արկի (նոնակի, ռումբի, շրապենի) կործանիչ ուժը:

ե) հրետանային կրակից թաղելու միջոցներն ու յեղանակները:

դ) Հետևակի առաջխաղացումն իր հրետանու կրակի տակ և իր հրետանուց կրակ պահանջել և կրակը տեղավորվել:

է) փշացնել հակառակորդի ղաշտային հրետանու հրահովմաները:

բ) մաքակողի և դիմիկիոնի կազմակերպութիւնը :

Պարապմունք 6-րդ (3 ժամ)

7) Զրահապատ գործառնէր

Նպատակը. — Պարզաբանել տանկի տակտիկական նշանակութիւնը և
հակառակորդի զրահամասերի դեմ կռիւները:

Խմանակ՝ ա) տանկի ղեկը (ձնշեւ հակառակորդի կրակային կետը, մոռնչացնել վշաւարները, կազմալուծել հակառակորդի զորքերի ղեկավարումը)։

բ) փոքր և միջակ տանիկի քաչը, զրահի հաստությունը, տրապա, արժույթյունը, անցանկիւթյունը.

գ) փոքր և միջակ տանիկի սպառողներում, նրանց կրակի
զործունեությունն աստիճանի տանիկի մոտերքում (չուրջը յե-
ղած մեռյալ տարածությունը .

դ) ինչպես և հարձակվող հետևակն ուղեկցում տանկին՝ հետևակի հեռավորությունը տանկից, հետևակը պետք է հարուսակի իր ինքնուրույն գործողությունները տանկի կանգ առնելու դեպքում:

ե) հետեալի կովերու միջոցները հաւաքակողի տանիկ ղեմ՝ կրակ տանիկին ուղկկող հետեալի վրա, մի քանի հաս ձեռքի նոնակ իրարու կապած նետել տանիկ թրթուռաձև ընթացքի (гусеница) տակ, փոսեր փորել, փակցներ ստեղծել (забалы) :

դ) զբաժանվածության, տանկետների նշանակությունը, նրանց չարժանի արագությունը, նրանց միասնական գործողությունները հետևապես հետ, կոխ հակառակորդի զբաժանվածության և տանկետների դեմ :

ի) Հակառակորդի զբաղմունքների դեմ կռիվելու ամենապիտանի միջոցները՝ դռնարտակի, զնդի և գլխիկաշի հրետանու կրակը:

Ծանրությունը չէր անցնում իր սիրտը, որտեղ ինքնաբերական զգացումներ էին առաջանում, որոնք չէին համարվում իրականացումների, իսկ չէին մոտեցրում աշխարհի զորամասեր չկան, ապա գրեթե չէին ունենալ սլավոնների և այլ ժողովուրդների ձեռնարկների ոգնությունը:

7. Հրաձգային պատրաստուքյուն (40 ժամ)

U. Zingari

Հրաձգալին պատրաստության նպատակն է պատրաստել զերազանց հրաձիգ փոքր հրաձգարանի (ТНР) մաշտարով, փոքր կարողանում է գերազանցորեն կրակել պտուղած զուլթյունից, փոքր զիտե թե՛ մարտական և թե՛ մանր-տրամաչափանի հրացանի նյութական մասը, նրանց մաքրելու, պահելու և խնամելու կանոնները և փոքր սնհրաժեշտ տեղեկութւթյուններ ունի հրաձգության տեսութւթյունից :

Յուրաքանչյուր հրաձիգ ծրագրին անցնելուց հետո պետք է վաճառ-
քի ըստ փոքր հրաձգարանի (ТНР) — կլասիֆիկացիայի 2-րդ դասից վոչ-
ցածր հրաձգի նորման:

Ծրագիրը կազմված է 10 պարագրաֆների համար, առաջին 8 պարագրաֆները ընթացքում պետք է հիմնափորագրեն ուսումնասիրել և հղկել պատկամ դրույթունից կրակելու վարժույթունները և կատարել վաղը հրաձգարանային կլասիֆիկացիայի նորման, իսկ վերջին յերկու պարագրաֆները սահմանվում է մարտական հրաջանից կրակելու մշակած վարժույթուններն ամրապնդելուն :

Պարապմունքն, ամենի արդյունավետ դարձնելու և նրա հետաքրքր-
քունը լրացնելու համար պարապմունքները հրաձիգների հա-
մար պետք և կրեն պատկախի բնույթի, վորի համար հրահանգիչները
բոլոր գլխերի, քները պետք և հասարակին վր' է թե պատմելով, ալ դուցա-
ղբերով, պահանջելով, վոր ունեցողիքները տեղն ու տեղը կրկինն այդ

Հրաձգության տեսությունը պետք է ուսումնասիրել առաջ հրաձգության նախնիների զուգընթաց, ստատմբ նախ հրաձգության սկզբում կամ վերջում, վերաբերյալ տեսությունը բոլոր հրաձգությունից կամ

13

պետքի տեսութիւնը հիմնադրելու և ամրապնդելու հրաձգութեան ժամանակ ձեռք բերած դրութիւններն ու տեղեկութիւնները:

Հրաձգութեան ուսուցման վողջ պրոցեսի ընթացքում հրահանգիչը չարունակ պետք է անհատական մոտեցում ունենա դեպի սովորողը:

Դրա համար պարապմունքի յեկած ընդ որ նախադիմանքները բաժանվում են կրակողների և սպասողների հերթին այն հաշվով, վոր հրահանգչի մոտ միաժամանակ 4-5 հոգուց ավելի չլինի: Սպասողների հետ պետք է անցնել հրաձգութեան տեխնիկային վերաբերող նախապատրաստական վարժութիւնները վարժական փամփուշտով (մանր-տրամաշափանի հրացանի համար դործածել կրակած պարկուճը), պետք է անցնել զենքի նյութական մասը և այլն: Հրաձգութեան տեխնիկային վերաբերող վարժութիւնների ժամանակ անհրաժեշտ է, վոր յուրաքանչյուր հրաձիգ մինչև 10 անգամ նշան բռնելով կրակելու փորձ կատարի: Միմիայն այդքան անգամ նշան բռնելու փորձը կրկնելու հետևանքով է, վոր միանների մեջ մշակվում է ավտոմատիկ աշխատանքի սովորույթ:

Վորպետքի մի պարապմունքի կապը չկտրվի մյուս պարապմունքից և չմոռացվեն արդեն ձեռք բերված ունակութիւնները, պարապմունքներին միջև յեղած ընդհատումները հինգ րոպե ավելի չպետք է լինեն:

Ուսուցման համար հատուկ նշանակութիւն ունի առաջին պարապմունքի կանոնադր կազմակերպումը: Այդ պարապմունքի սկզբում զեկաւ վարը համառոտակի, բայց սպառիչ կերպով բացատրում է հրացանի նշանակութիւնը և նրա գլխավոր մասերը, և թե նրանցից ինչպես պետք է ոգտվել կրակելու համար և ապա ցույց է տալիս պատկած կրակելու ձևը, ոգտադործելով հրացանի փոկը:

Միաժամանակ անհրաժեշտ է ընդգծել այն միաստկար հատկութիւնները, վոր ունեն վոմանք, ձգանք միանգամից՝ վոչ սահուն քաշողները և աչքը վակողները, և թե վորքան դժվար է հետագայում դրանց ուղղելը:

Դրանից հետո խմբակը բաժանվում է յերկու մասի: Մեկում զեկավարն ստուգում է նշանառութիւնն ու ձգանի քաշը (դրա համար շատ հարմար է ոգտադործել նազանք), իսկ խմբակի յերկրորդ մասը հրահանգչի ոգնականի զեկավարութեամբ պառկած դրութիւնից կրակելու փորձեր է անում և անհատապես հարմարեցնում է հրացանի փոկը, վոր կրակելու ժամանակ ոգտվի փոկից:

Մնացած պարապմունքների ժամանակ զեկավարը սկզբում համառոտակի բացատրում է պարապմունքի նպատակը և մի քանի բացատրութիւններ է տալիս ծրագրի վերաբերյալ և ապա խմբակը բաժանում է հերթերի:

Առաջադրանքը չկատարած հրաձիգին պետք է կրկնել տալ վարժութիւնը, նախապես պարզելով և վերացնելով չկատարելու պատճառները:

Ամեն մի հրաձիգ պետք է սահմանված ձևի հրաձգային դրքույկ ունենա, վորտեղ պետք է նշումներ անել բոլոր հրաձգութիւնների հետևանքների մասին:

Կլասիֆիկացիայի նորման կատարելու մասին հրաձգային դրքույկում նշում է անում ինքը զեկավարը, իսկ հաստատում է ՊԱՁԲ-Այլիաքիմի Ռայոնական Խորհրդի հրաձգային սեկտորը, համաձայն կլասի-

ֆիկացիայի կանոնների: Ստանդարտային դրքույկների բացակայութեան դեպքում պետք է տալ ժամանակավոր վկայագրեր:

Պարապմունք 1-ին (3 ժամ)

Ծաւալը. ծանոթացնել մանր-տրամաշափանի հրացանի հետ, նրա ամենադլխավոր մասերը (փող, փակադակ, հրահան, վայրիջոց մեխանիզմ, նշանացույց, հատիկ և ագուտ), նրանց նշանակութիւնը և նրանցով ոգտվելը կրակելու ժամանակ: Հրացանի զիպուկութիւնը և զնդակի ծակելու ունակութիւնը (զեկավարը ցուցադրում է հրաձգարանում): Պրակտիկ ծանոթութիւն կրակելու ձևերի հետ՝ պառկած դրութիւնից, ոգտադործելով փոկը, նշան բռնելը, ձգան քաշելը, զուգակցված շունչը, պահելու հետ:

Պարապմունք 2-րդ (3 ժամ)

Հրաձգութիւն. Մանր-տրամաշափանի հրացանից, 25 մետրի վրա, նշան № 6, պառկած ձեռքից, 5 փամփուշտով (2+3). Կուտակութիւնն ըստ յերկրորդ սերիայի (վերջին 3 փամփուշտի համաձայն):

Հրահանգիչը վաղորդք պետք է փորձնական հրաձգութիւն կատարի այդ հրացանից 25 մետրի № 6 նշանի վրա, նշան բռնելով սե խնձորի տակից մի փոքր ցած:

Պարապմունքի ծաւալը՝ 1. կրկնել պառկած դրութիւնից կրակելու ցուցադրումը և բացատրութիւնները, փոկի ոգտադործումը, հրացանի լցնելը, նշան բռնելու ելութիւնը, ձիգ կատարելու տեխնիկան:

2. Դիպիլայինան կրակի դժուր:

3. Ցուցադրել մաքրելու կանոններն ու տեխնիկան (չամփրի ձիշտ ոգտադործումը, մաքրելու տեխնիկան, հաջորդականութիւնը):

Պարապմունք 3-րդ (3 ժամ)

Հրաձգութիւն. Պայմանները նույնն են, 6 փամփուշտով (3+3), պահանջում է կուտակութիւն (КУЧНОСТЬ) բոլոր 6 զնդակները պետք է զետեղվեն 7 սանտիմետրից վոչ ավելի մեծ շրջանի մեջ:

Պարապմունքի ծաւալը. 1. ձշտել պառկած դրութիւնից կրակելու ձևը, ուղղել հրաձգի թույլ տված սխալները:

2. Կրկնութիւն. հրացանի փողի և նշանացային հարմարանքների նշանակութիւնը: Ինչպես փողին այնպիսի ուղղութիւն տալ, վոր զրնդակը զիպչի նպատակին (ուղիղ հատիկ և նշանակետ, հատիկի ծուկն աջ ու ձախ, խոշոր ու մանր հատիկ, հրացանի թեքին աջ կամ ձախ):

Նշանառութեան դիմ: Հետադիմ (տրայեկտորիա):

Մաքրել հրացանը հրահանգչի զեկավարութեամբ:

Պարապմունք 4-րդ (3 ժամ)

Հրաձգութիւն: Միևնույնը: 6 փամփուշտով (3+3): Պահանջում է զիպկութիւն (МЕДКОСТЬ): Յերկրորդ սերիայի զիպման միջին կետը պետք է համընկնի նշանի (խնձորի) կենտրոնին:

Պարապմունքի ծավալը. 1. Գտնել 3 գնդակի դիպման միջին կետը: 3 եթե առաջին սերիան չի համընկել, վարժեցնել նշանառության մեջ: 2. Ծանոթացնել մանր-տարամաչափանի հրացանի նյութական մասի հետ և քանդել-սարքելու կանոնների հետ: 3. Ձենքի մաքրելը և յուղի ու ալկալիի (щелочь) դործածությունը մաքրելու համար:

Պարապմունք 5-րդ (3 ժամ)

Հրաձգություն: Միևնույնը: Խփել առնվազն 25 աչկո յերկու սերիաներով (3+3):

Պարապմունքի ծավալը. 1. Փամփուշտի կազմությունը, ձիգ կատարելու պրոցեսը (պատիճի ջարդելը, վառողի բոցավառվելը և այլուքները, գազի առաջ գալը, գազի ընդարձակվելը և ճնշումը, յետ հարում (отдача):

Սկզբնական արագությունը: Մանր տրամաչափանի և մարտական հրացանի գնդակի ծակելու ուժը և թռիչքի հեռավորությունը:

2. Ծանոթացնել 7,62 մ/մ հրացանի նյութական մասի հետ և վոչ լրիվ ու լրիվ քանդելու կանոնների հետ:

Պարապմունք 6-րդ (3 ժամ)

Հրաձգություն: Միևնույնը: Խփել առնվազն 27 աչկո:

Պարապմունքի ծավալը. 1. Հրացանի փողի կազմությունը. ափսոսանք, առեր, ափսոսների նշանակությունը, գնդակի պտույնի իրրե ափսոսների հեռանք, շեղումն (дери́вация) իրրե պտույնի հեռանք: Գնդակների ցրումը և նրա պատճառները:

2. Մարտական հրացանի քանդելու և սարքելու վարժություն:

Պարապմունք 7-րդ (3 ժամ)

Հրաձգություն: Միևնույնը: 10 փամփուշտով (3+7): Այս հրաձգությանը պետք է թույլ տալ մասնակցելու նրանց, ովքեր 5-րդ և 6-րդ պարապմունքներին ավել են առնվազն 27 աչկո: 6-րդ պարապմունքի հրաձգության պայմանը չկատարողները կըրկրնում են այդ հրաձգությունը: 10 գնդակից խփել առնվազն 40 աչկո:

Պարապմունքի ծավալը: Հրացանների ստուգման կանոնները և հեռախոսից ոգտվելը:

Պարապմունք 8-րդ (3 ժամ)

Հրաձգություն: Միևնույնը, ինչ և 7-րդ պարապմունքում: Կրակում են նրանք, ովքեր 7-րդ պարապմունքի հրաձգությանը չեն մասնակցել կամ ովքեր 45 աչկոյից պակաս են փխել:

Գնահատությունը. 48 աչկոն—գերազանց է, I-ին կարգի հրաձիգ:

45 աչկոն— լավ է, II-րդ կարգի հրաձիգ:

40 աչկոն— բավարար է, III-րդ կարգի հրաձիգ:

Պարապմունքի ծավալը: Վառողի ալրվելու, ալրուքի (нагар) արդեցությունը հրացանի փողի մետաղի վրա, փողանցքի կապարակում (свинцевания) և մելխորիզացիա (мельхиоризация):

Փանդոտություն: Զիզից հետո փողանցքում տեղի ունեցող յերեմույթների վերլուծությունը: Ձենքի պահելը:

Պարապմունք 9-րդ (2 ժամ)

Հրաձգություն. 7, 62 մ/մ. հրացանից. 70 մետր. նշան № 5. 5 փամփուշտով (2+3), պոռկած՝ ձեռքից:

Ծանոթացնել մարտական փամփուշտով կատարած ձգի հետ: Ստուգել հրաձգին, թե նա մարտական փամփուշտով կրակելիս ինչ չափով է կարողանում պահպանել նշանառության և ձգանքը քաշելու ձեռք բերած ունակությունները:

Պարապմունքի ծավալը: Մարտական հրացանի մասերի փոխադրեցությունը (взаимодѣйствие частей винтовки):

Պարապմունք 10-րդ (2 ժամ)

Հրաձգություն.—Միևնույնը, բայց 5 փամփուշտ էլ մեկ սերիայով: 4 գնդակը չպետք է դուրս մնան «7-րդ» շրջանից:

Ստուգել հրաձգների նվաճումները ձիշա ձիգ կատարելու մեջ նպատակալոր պայմաններում. ծանոթացնել հրացանի խփելու հետ: Ծանոթացնել նստած և կանգնած դրությունից կրակելու պայմաններին հետ:

Բ. Ձեռքի նոնակ

Պարապմունք 11-րդ (2 ժամ)

Նպատակը.—Գիտենալ ձեռքի նոնակի նշանակությունը, կարողանալ վարժվել ձեռքի նոնակի հետ և շեշտակիորեն նոնակը նետել դեպի նպատակը:

1. Գիտենալ. ա) թե ով է զինված ձեռքի նոնակով:

բ) 1914 թվի ձեռքի նոնակի կարևորագույն մասերը. նոնակի կորուստը կամ արտաքին չափերը, պայթեցնող լիցքը, կապույտը—դետոնատորը և բոցավառող մեխանիզմը:

2. Կարողանալ. ա) գննել կապույտը—դետոնատորը և նոնակը և վորոշել, թե արդյոք նա պիտանի յե նոնակը պայթեցնելու համար:

բ) լցնել նոնակը:

գ) շեշտակիորեն նետել նոնակը դեպի նպատակը 30—35 մետրի վրա տեղում կանգնած դրությունից և քայլելու ժամանակ:

դ) մարտ մղել խրամատներում, բլինդաժներում, խրամոդիներում:

ե) նոնակներից կապույտներ չինել տանկի դեմ կռվելու համար:

Պարապմունքը կատարվում է դաշտում: Նոնակներ նետել խրամատներից նպատակների վրա, համաձայն 1930 թվի հրաձգությունների դասընթացի (курс стрельбы):

Ձեռքի գնդացի (10 ժամ)

Պարապմունք 12-րդ (2 ժամ)

Նպատակը.—Գաղտնիք տալ ավտոմատիկ զենքի կազմության պրինցիպների մասին և ձեռքի գնդացիի նշանակման մասին մարտում:

Գիտենալ. ա) գաղերի ռզտագործումը փակադակը յետ տանելու համար և ավտոմատիկորեն լցնելու համար:

բ) ձեռքի զնդացրի տեսական (կրակելու տեմպը) և մարտական արագձգությունը:

գ) ձեռքի զնդացրից կրակելու նորմալ յեղանակը (3-5 փամփուշտի հերթերով):

դ) ձեռքի զնդացրի դիպուկությունը:

ե) ձեռքի զնդացրի նշանակումը մարտում:

Պարապմունքը կատարվում է հրաձգարանում, ցուցադրելով մարտական հրաձգություն:

Պարապմունք 13-րդ (2 ժամ)

Նպատակը. — Սովորեցնել ձեռքի զնդացրի լցնել և դատարկել և ծանոթացնել նրա կարևորագույն մասերի նշանակման հետ:

1. Գիտենալ. — Փողից փողատուփի, փակաղակի շրջանակի, վայրիջուց մեխանիզմի և պահեստարանի նշանակումը:

2. Կարողանալ. ա) փամփուշտ ընտրել ձեռքի զնդացրի համար:

բ) պահեստարանը (МАГАЗИН) լցնել:

գ) հասնել (տեղավորել) զնդացրը, բանալ ընդունիչի պատուհանը, յետ տալ փակաղակը:

դ) ամրացնել պահեստարանը զնդացրին:

ե) անջատել պահեստարանը:

զ) լիցքնել դարկանը, ընդունիչի պահարանը փակել վահանիկով:

Պարապմունքը կատարել դասարանում, անհրաժեշտ է ունենալ ձեռքի զնդացր, պահեստարան (սկալառակ) և վարժական փամփուշտներ:

Պարապմունք 14-րդ (2 ժամ)

Նպատակը. 1. — Սովորեցնել մարտիկին անել մի ձեռք նշան բռնելով, կատարելով անհատական (վարժական) հրաձգության № 1-ին վարժությունը ձեռքի զնդացրից, համաձայն 1930 թվի հրաձգության դասընթացի:

2. Գաղափար տալ ձեռքի զնդացրի մասերի փոխադրեցության մասին կրակելու ժամանակ:

1. Գիտենալ. — Նշանացույցի, հատիկի և ուղղանի կազմությունն ու նշանակումը:

2. Կարողանալ. ա) հասնել (տեղավորել) ձեռքի զնդացրը կրակային կետում:

բ) լցնել զնդացրը:

գ) հասնել նշանոցի և ուղղանի (ЦЕЛИК):

դ) ճշտությամբ ուղղել ձեռքի զնդացրը դեպի նպատակը:

ե) զնդակն արձակել, ստուգել նշանառությունը:

զ) դատարկել զնդացրը ձեռք անելուց հետո:

է) ստուգել իր հրաձգության հետևանքները, մոտենալով նշանին:

3. Գաղափար կազմել ձեռքի զնդացրի, մասերի փոխադրեցության մասին կրակելու ժամանակ:

Պարապմունք 15-րդ (1 ժամ)

1. Սովորեցնել մարտիկներին ձեռքի զնդացրը կանոնադր քանդելու, մաքրելու և հավաքելու. հրաձգությունից հետո:

2. Ուսումնասիրել ամենագլխավոր մասերի նշանակումը զնդացրի աշխատելու ժամանակ:

Պարապմունքը պետք է կատարել № 1-ին վարժությունը կրակելուց հետո (տես 14-րդ պարապմունքը):

Պարապմունք 16-րդ (3 ժամ)

Նպատակը. 1. — Սովորեցնել տիրապետել ձեռքի զնդացրին մեկ կետի վրա ավտոմատիկորեն կրակելու ժամանակ (կարճ հերթերով):

2. Սովորեցնել վերացնել ամենապարզ խափանումները:

3. Գնդացրի մաքրելը կրակելուց հետո:

Հրաձգություն. — Անհատական (վարժական) հրաձգությունների № 2-րդ վարժությունը, համաձայն 1930 թվի հրաձգությունների դասընթացի:

Նրանքուքյուն. — Ի հաշիվ հրաձգային գործի ժամերի ծանոթացնել «Մաքսիմի» զնդացրի հետ:

Ծալալը. — Կարողանալ լցնել զնդացրը, նշան բռնել նպատակին, կրակել, զնդացրը դատարկել:

8. Տեղագրություն (տպագրափիա) — (4 ժամ)

Տեղագրության նպատակն է պարզ ունակություններ տալ կողմերի ղեկավար ըստ յերկրի կողմերի, տեղանքում և խոշոր մասշտաբի պլանի վրա:

Պարապմունք 1-ին (1 ժամ)

1. Իմանալ յերկրի կողմերի անունները:

2. Կարողանալ ոգտադործել կողմնացույցը (դսնել յերկրի կողմերը, ընթանալ աղիմուտի համաձայն):

3. Կարողանալ ցույց տալ յերկրի կողմերն ըստ արեգակի, ըստ տեղական առարկաների և ըստ աստղերի:

Պարապմունք 2-րդ (1 ժամ)

Իմանալ տեղանքի անհարթությունները և նրանց անունները՝ դաշտավայր, լեռ, դադաթ, լեռան լանջն ու ստորոտը, հակառակ լանջը, ձոր, փոս և այլն:

2. Կարողանալ քարտեզի վրա վորոշել գետի հոսանքի ուղղությունը, աջ և ձախ ափերը:

3. Կարողանալ վորոշել քամու ուղղությունը և ուժը (ուժեղ, միջակ կամ թույլ քամի):

4. Կարողանալ քարտեզի վրա տարբերել՝

ա) անտառը, անտառակը (պուրակը), թփուտները, անտառի ծայրը (յերը), անտառի խորությունը:

բ) դյուղը, դյուղի ծայրը:

Պարապմունք 3-րդ (2 ժամ)

1. Կարողանալ կարգալ խոշոր մասշտաբի քարտեզ:

ա) իմանալ, թե ինչպես են պլանի վրա նշանակում տեղական առարկաները (պայմանական նշաններ):

բ) կարողանալ վորոշել մեկ առարկայի հեռավորությունը մյուսից:

դ) փորձել, թե տեղանքում փոքր կետն է ավելի բարձր.

դ) կողմորոշել պլանը (ориентировать план)

Ծանրություն.—1. Պարապմունքը պետք է կատարել բացառապես դաշտում գործնական մեթոդով:

2. Ձեռք բերած զխտելիքներն և ունակությունները պետք է ամրապնդել բոլոր տակտիկական պարապմունքների ընթացքում:

9. Տակտիկական պատրաստություն (30 ժամ)

Խնդիր № 1-ին.—Ձևը պաշտպանության մեջ.—

1. Կրակային կետի ընտրությունն ու սարքավորումը:

2. Գործողությունները հարձակվող հակառակորդի դեմ (մինչև զրոհելու մոմենտը):

Պետք է յուրացնել տալ.—

1. Պաշտպանության նշանակումը և յերբ է նա գործադրվում:

2. Իբ, ջոկի և դասակի խնդիրները:

3. Կարողանալ կրակելու համար տեղ ընտրել և սարքավորել.

ա) իրեն դասավորության համար հարմար զնդակոծ (обстрел) և տեսածի (обзор) ունեցող տեղ ընտրել:

բ) փոս փորել պառկած կրակելու համար և քողարկել այն ըստ տեղանքի ֆոնի.

գ) զնահատել առջևում ընկած վայրն իր կրակը գործադրելու տեսակետից (ամենից ավելի ձեռնառու մատուցները, դաշտավար հարվածելի և մեռյալ տարածությունների մասին):

4. Կարողանալ զխտողություն ունենալ մարտադաշտի վրա և կրակել:

ա) զխտել մարտադաշտը, փնտրել և գտնել նպատակները, փորձել մինչև այդ նպատակներն յեղած հեռավորությունները.

բ) հակիրճ կերպով զեկուցել նկատվածի մասին, զնահատել նպատակները (նպատակների կարեորությունը, գնդացրորդ, զիտող, հրամատար, փամփշտակիր, կապավոր), փորձել նշանացույցը, նշանակետը և հարվածել արագ և զիպուկ կրակով:

Լրացուցիչ կերպով մշակել. գիշերով

1. Պահպանել լիակատար լուսթյուն, չրծխել, կրակ չանել:

2. Իմանալ զիտողի պարտականությունները և կարողանալ զխտել յերեկոյան մթնշաղի, գիշերով և լուսաբացին:

3. Իմանալ լուսատու և ազդանշանի հրթիռները (ракета) նշանակումը և կարողանալ զբանցով ողտվել:

4. Կարողանալ հենարան չինել զիշերային հրաձգության համար կրակելու դեպի ցույց տված կետի կողմը:

Խնդիր № 2.—Ձևը պաշտպանության մեջ.—

1. Կրակային կետի գործողությունը հարձակվող հակառակորդի դեմ:

2. Գործողությունը զրահամեքենայի և տանկի դեմ:

Պետք է յուրացնել տալ.—

1. Իբ, ջոկի և դասակի խնդիրը (ձեռքի և հաստոցավոր զնդացրի զնդակոծության սկիտորը):

2. Կարողանալ կրակային կետ պատրաստել պաշտպանության համար և կրակ վարել զանազան նպատակների դեմ:

ա) փոս փորել ծնկից կրակելու համար և քողարկել այն տեղանքի ֆոնի համաձայն (ձեռքի և հաստոցավոր զնդացրորդները հարթակ (платформа) և պատրաստում զնդացրի համար):

բ) արագ կերպով գտնել մատնանշված նպատակն ըստ որևէ յենտիրների (ըստ տեղական առարկաների), փորձել մինչև այդ որևէ յենտիրներին յեղած հեռավորությունը, փորձել նշանացույցը և նշանակետը և զիպուկ (չեչտակի) ու արագ կրակով հարվածել նրան, ձեռքի և հաստոցավոր զնդացրորդները պետք է զնդացրը զետեղեն զիբրքում, լցնեն, հաստեն նշանացույցն ու ուղղանք, փակ բանան, կրակը տեղավորեն դադարեցնեն:

գ) գործադրել իր զենքը զեպի կրակային կետը (հրաձիգը) չարժվող տանկի դեմ կովելու համար, կրակելով ձեղքերի վրա զրահահար (бронбойные пули) զնդակներով և ձեռքի նոնակների կապուկներ նետել տանկի տակը, տանկի հեչտ խոցվող տեղերի վրա:

դ) արագ և չեչտակի (զիպուկ) կրակ վարել գրոհով հակառակորդի վրա, գործել ձեռքի և հրացանային նոնակով:

ե) ողնություն ցույց տալ հարեանին՝ արագ և չեչտակի կրակ բանալով գրոհող հակառակորդի թևի վրա:

Խնդիր № 3.—Ձևի գրոհը հակառակորդի կրակային կետի վրա.—

1. Սովորեցնել ջոկին գրոհ կատարելու տեխնիկան:

2. Դաստիարակել գործողությունների մեջ համարձակություն և արբնթացություն զրոհելու ժամանակ:

Պետք է յուրացնել տալ.—

1. Կարողանալ կապ հաստատել կովի կրակային միջոցների հետ:

ա) կապակցել իր գործողությունները հետեակին աջակցող տանկի հետ:

բ) համաձայնեցնել իր գործողությունները ձեռքի և հաստոցավոր զնդացրի հետ գրոհի ժամանակ (չեչոքացնել հակառակորդի հարեան կրակային կետերը՝ գրոհի յենթակա տեղամասը մեկուսացնելու նպատակով):

2. Իմանալ գրոհ կատարելու տեխնիկան:

ա) պարզաբանել գրոհի վնասելու յեչակետի հեռավորությունը:

բ) կարողանալ առանց կանգ առնելու և արագորեն մոտենալ հակառակորդին ծխի պատնեչի կամ իր կրակի պաշտպանություն տակ:

3. Կարողանալ գրոհի ժամանակ գործել նուսկով և սվինով:

ա) կարողանալ հակառակորդի դեմ կովի մղել խրամատներում, խրամուղիներում և ապաստարաններում (բլինդատներում):

բ) կարողանալ ինքնուրույն կերպով գրոհել հակառակորդին կրակային կետերը նրա պաշտպանողական ուսյոնի ներսում, ճակատը փոխելով կամ առանց փոխելու:
 գ) կարողանալ գործել հակառակորդի հակադրոհի ժամանակ (հակադրոհը յետ մղել կրակով):

Խնդիր № 4.—Ձոկի հարձակումը միմեջև գրոհի մոմենտը.—

1. Սովորեցնել ջոկին ոգտագործել տեղանքը թաղնված կերպով հակառակորդին մոտենալու:

2. Սովորեցնել ջոկին կրակ վարել և կապակցել իր դործողությունները հարևան ջոկերի, գնդացրների և հրետանու կրակի հետ:

Պետք է յուրացնել տալ.—

1. Ձոկի մարտական խնդիրը:

2. Կարողանալ ոգտագործել տեղանքը, ծածկված կերպով հակառակորդի մոտենալու համար.

ա) յուրացնել, թե ինչ շարքերով և ջոկն առաջ շարժվում, նայած վայրին և հակառակորդի կրակին:

բ) ուսումնասիրել բաց տարածությունները հաղթահարելու տեխնիկան (վաղեվաղը, սողեսող) և հակառակորդի գնդացրային և հրետանային կրակի տակ:

գ) ոգտագործել թիւն կանգառումների ժամանակ, հենարան ստեղծել կրակելու համար և հակառակորդի կրակից ծածկվելու համար:

դ) ծածկված կերպով մոտենալ հակառակորդին գործոն կրակի հեռավորություն վրա (տեղանքի ոգտագործում և քողարկում):

3. Կարողանալ իր կյանքը կապակցել ջոկի կրակի հետ.

ա) իմանալ, թե ինչ նպատակների վրա յեն կրակում հաստատվոր և ձեռքի գնդացրները:

բ) իմանալ, թե իրենց կրակը ինչ հեռավորությունների վրա և ինչ նպատակների դեմ են ուղղում գերազանց հրաձիգները և ամբողջ ջոկը:

գ) կարողանալ ընտրել ամենաձեռնառու տեղը դիտելու համար հակառակորդի կողմը և կրակելու համար (ոգտագործել փոսերը, արկերի ձաղարները (ВОРОНКИ), թմբերը և այլն):

դ) յուրացնել մարտիկի պրակտիկ պարտականությունները մարտում և ձեռքի գնդացրի համարների պարտականությունները մարտի բոլոր ետապներում:

ե) կարողանալ անընդհատ դիտողություն ունենալ հակառակորդի կողմը և ջոկի հրամատարի կողմը:

զ) հասկանալ, վոր իր հրետանու և գնդացրների կրակի սատականալը մի հրաման և արագորեն առաջ շարժվելու համար:

է) հասկանալ հարևաններին կրակով և սվինով ողնելու անհրաժեշտությունը:

ը) հասկանալ, վոր անհրաժեշտ է կրակային բոլոր միջոցներից մի առանձնահատուկ ուժգնություն ունեցող կրակ վարել գրոհի յեղման (գնալու) բնագավառում:

Խնդիր № 5.—Ձոկը հետախուզության մեջ.—

1. Տեղում կանգնած և շարժման ժամանակ դիտողություն կազմակերպելու տեխնիկան:

2. Գործողություններ՝ հակառակորդի հետախուզության հետ հանդիպելու ժամանակ:

Պետք է յուրացնել տալ.—

1. ա) իր ջոկի խնդիրը:

բ) ինչ է թույլատրվում վերցնել հետախուզության գնալիս և ինչ չի կարելի վերցնել:

2. Կարողանալ դիտողություն կազմակերպել՝

ա) ընտրել դիտակետ լավ տեսածիրով (0630P) և հակառակորդի աչքից ծածկված:

բ) ծածկված կերպով դրավել դիտակետը, սարքավորել այն ձեռքի տակ ունեցած մատերիակով և քողարկել ըստ տեղանքի ֆոնի:

գ) կողմորոշվել, հանձնված սեկտորը բաժանել մոտավոր, միջին և հեռավոր գոտիների և դիտողություն սահմանել (խնամքով ուսումնասիրել մատուցներն ու տեղական առարկաները, նկատել ամենաանշան փոփոխությունները, վոր տեղի յեն ունենում հանձնված սեկտորում):

դ) հակիրճ և պարզ կերպով զեկուցել բոլոր տեսածների մասին:

ե) կապ պահպանել հարևանի և հետախույզ ջոկի կորիզի հետ (պայմանական նշաններով, ձայնով):

զ) ընտրել միջանկյալ դիտակետ և թաղուն ու արագ անցնել այնտեղ:

3. Կարողանալ գործել հակառակորդի յերևալու դեպքում.

ա) հակառակորդի համար աննկատելի կերպով կորիզին լիաց տալ հակառակորդի հայտնվելու մասին:

բ) կարողանալ գործել այն դեպքում, յերբ հակառակորդը դեպի մյուս դիտակետն է շարժվում:

գ) գործադրել կրակը, նոնակը, սվինը, յերբ անակնկալ կերպով ընդհարում է լինում հակառակորդի հետախուզության հետ:

դ) դարան մտնել (засада) և գերի լռնել վաղորդ հայտնաբերված հակառակորդի հետախույզին:

ե) խուզարկել և կարողանալ դերուն ուղեկցել դեպի թիկունք:

զ) կարողանալ ոգտվել յերկդիտակով (бинуиљ).

Լրացուցիչ կերպով մշակել. գիշերով

1. Կարողանալ.

ա) անադմուկ առաջ շարժվել, վորտալ ամենաանշան ձայները, պահպանել տրված ուղղությունն ըստ որի յենտիրենհրի (ըստ տեղական առարկաների):

բ) անադմուկ, սողեսող գնալ, հաղթահարել խոչընդոտներն

ու արգելքները (ցանկապատերը, խրամատները, ձաղարները, փշալարերը) :

գ) կարողանալ դիտել յերեկոյան աղջամուղջին, դիշերով և լուսաբացին :

դ) տեղ ընտրել դիտելու համար (նայել ցածրից վերև) :

ե) գործել լուսարձակի ճառագայթի, հրթիռի բոցի տակ ընկնելու դեպքում :

զ) կապ պահպանել հարևանի և հետախույզ ջոկի կորիզի հետ (ձայնական-հնչական և լուսատու աղբանջաններ) :

է) գործադրել նույնն ու սվինը հակառակորդի հետ անսպասելի կերպով ընդհարվելու դեպքում :

Խնդիր № 6.— Զուգը հետախույզութան մեջ .—

1. Տեղական առարկաների (առանձին շենքի, գերեզմանատան) գննելու կանոնները :

2. Գործողութիւններ հակառակորդի հետ հանդիպելու ժամանակ :
Պետք է յուրացնել տալ .—

1. Իր, ջոկի և դասակի խնդիրը :

2. Անպիսի ռազմական հատկանիշներ և ռազմանիշներ, վորոնք մատնացույց են անում հակառակորդի ներկայութեան մասին :

3. Կարողանալ կատարել դիտակալի (ДОЗОРИЙ) և դետրի (ДТРС) ալադի պարտականութիւնները :

ա) կատարել ալադ դիտակալի ծառայութիւնը և բաշխել պարտականութիւնները դիտակալների միջև :

բ) ընտրել շարժման ուղին և թաղնված առաջանալ մեկ դիտակետից դեպի մյուս դիտակետը :

գ) կապ պահպանել հարևանի և հետախույզ ջոկի կորիզի

միջև :

4. Կարողանալ գննել տեղական առարկաները .

ա) հարց ու փորձի յենթարկել տեղական բնակիչներին :

բ) գննել առանձին շենքը, մարազը, ձորը, գերեզմանատունը (հարմար տեղ ընտրել դիտելու համար), նախապես դիտել շենքը և նրա յեւթերը, վորոշել, թե վոր կողմից պետք է մոտենալ շենքին, ինչ տեղից սկսել գննումը «թե ու պետք է գննի և ու պետք է հսկի յեւթերի վրա» .—

գ) գլխավոր դեկուցադերը հասցնել դասակի կորիզին :

5. Կարողանալ գործել հակառակորդի հետ հանդիպելիս :

ա) գործել հակառակորդի առանձին հետախույզներին դեմ, վորոնք առաջուց հայտարարված են :

բ) գործել հակառակորդի ուժեղ դետրի հետ հանդիպելու դեպքում :

գ) գործել, յերբ հակառակորդը շարժվում է դետրի աջ կամ ձախ կողմից :

դ) կրակել հակառակորդի անսպասելի հարձակման դեպքում :

յե) դուրս գալ շրջապատված դրուսթիւնից :

Խնդիր № 7.— Դաշտային պահակի ծառայութիւնը .—

1. Ժամապահի և փոխժամապահի պարտականութիւնները (անմիջական պահպանութեան պոստ) :

2. Գաղտնիքի (секрет) պարտականութիւնները :

Պետք է յուրացնել տալ .—

1. Իր, ջոկի և դասակի խնդիրը :

2. Կարողանալ կատարել ժամապահի և փոխժամապահի պարտականութիւնները :

ա) լավ տեսածիւր ունեցող դիտակետ ընտրել և քողարկել ըստ տեղանքի ֆոնի :

բ) կապ պահպանել փոխ-ժամապահի և դաշտային պահակի հետ (պայմանական նշաններ) :

գ) դիտողութիւն ունենալ հանձնված սեկտորում և հստակ կերպով գեկուցել նկատածի մասին :

դ) ընդունել փախստականներին (перевеженцы) և պատգամավորներին (պարլամենտյորներին), խուզարկել և ուղեկցել դեպի ուղեկալ :

ե) բաց թողնել իր հետախույզներին դեպի թշնամու կողմը և յետ ընդունել :

զ) գործել հակառակորդի հետախույզներին դեմ, յերբ նրանք անսպասելի կերպով պոստի վրա յեն հարձակվում :

ի) թաղնված կերպով յետ քաշվել դեպի դաշտային պահակը հակառակորդի հարձակման դեպքում : դաշտային պահակի պետի հրամանի համաձայն :

3. Կարողանալ կատարել գաղտնիքի (секрет) պարտականութիւնները :

ա) կտարել ալադի պարտականութիւնները դաղտնքում :

բ) ընտրել ծածկված տեղ լավ տեսածիւրով և դիտել :

գ) կապ պահպանել դաղտնքը նշանակող պետի հետ :

դ) թաղուն կերպով յետ քաշվել դեպի ուղեկալը հակառակորդի հարձակման դեպքում :

ե) գործել, յերբ անսպասելի կերպով հարձակվում են հակառակորդի հետախույզները :

Խնդիր № 8.— Դաշտային պահակի ծառայութիւնը .—

1. Մարտիկի պարտականութիւններն ու գործողութիւնները դաշտային պահակի կազմում :

2. Դիտակետի աշխատանքը :

Պետք է յուրացնել տալ .—

ա) իր, ջոկի և դասակի խնդիրը :

բ) անցարանը (поручек) :

գ) իր պահակի յետ քաշվելու ուղին՝ դեպի պահակի դասավորման տեղն ու ուղեկալի մարտակարգում :

դ) տեղանքը գննող դետրի և հետախույզութեան դետրի յետ քաշվելու ուղին :

ե) հակառակորդի առանձին հետախույզներին բռնելու յեղանակը (պրիյոմը) :

2. Կարողանալ կատարել մարտիկի պարտականութիւնները դաշտային պահակի կազմում :

ա) ընտրել հարմար գնդակոծ և տեսածիւր ունեցող տեղ իր դասավորման համար :

բ) փորել հրաձգութեան փոս և քողարկել այն տեղանքի ֆոնի համաձայն :

դ) դիտողութիւն ունենալ և հաղորդել նկատածի մասին.
դ) գտնել նպատակներ, զննահատել դրանց ըստ նրանց կարևորութեան, փորձել մինչև այդ նպատակներն յիշած հեռավորութիւնը և հարմարեցնել արագ և շեշտակի կրակով:

3. Կարողանալ կատարել դիտողութեան պոստի պարտականութիւնները.

ա) կատարել ավագ դիտողի պարտականութիւնները.
բ) բնորէլ դիտողութեան պոստի տեղը, բռնել այդ տեղը և քողարկել քառ տեղի ֆոնի.

դ) կապ պահպանել պոստը նշանկող պետի հետ.
դ) դիտողութիւն ունենալ և ղեկուցել նկատածի մասին.
ե) հարմարեցնել հակառակորդի առանձին հետախույզներին.
դ) արագ և թագուն կերպով յետ քաշվել հակառակորդի հարձակման դեպքում:

Լրացուցիչ մշակել գիշերով.—

1. Պահպանել յիսկատար հանդուսթիւն, չծխել և կրակ չանել.
2. Իմանալ, թե ինչու համար ե լուսատու և աղբանշանային հրթիր (ракета) և կարողանալ ողորդործել այն:

3. Կարողանալ.

ա) կապ պահպանել փոխ-ժամապահի և դաշտային պահակի հետ (ձայնատու և լուսատու աղբանշաններ).
բ) բնորէլ և սարքավորել իր գաղափարման տեղը.

գ) կարողանալ գիտել յերկրային աղջամուղջին (сумерки), գիշերով, լուսաբացին և մառախուղ ժամանակ.
դ) հեռարան չինել գիշերային հրաձգութեան համար կրակելու համար դեպի մատնանշված կետը:

Խնդիր № 9.—Դետեքի ծառայութիւնը պահակային պահպանութեան ժամանակ.—

1. Դետեքի գործողութիւնները դաշտային պահակի առջևում ընկած վայրը զննելու համար:

2. Դետեքի գործողութիւնները՝ ուղակրված՝ դաշտային պահակներին ստուգման և կապի համար:

Պետք է յուրացնել տալ.—

1. ա) Ուղեկալի խնդիրները և դաշտային պահակների, դետողութեան պոստերի և հարկանների գաղափարութիւնը.

բ) անցարանը (пропуск), իսկ դետեքի ավագին նաեւ ասքը (огзвб), կարողանալ գրանցով ողտվել.

գ) իր շարժման ուղին և հեռավորութիւնը դաշտային պահակներին:

2. Կարողանալ կատարել վայրը զննելու համար ուղարկած դետեքի ավագի պարտականութիւնները.

ա) ընտրել շարժման ուղին, արագորեն և թագնված կերպով մի թագստոցից անաջանալ դեպի մյուսը.

բ) արագ կերպով փնտ հայացնել հակառակորդին հանդիպելու դեպքում, փոխհայցնել սկիւնով, կրակով, բաց թողնել դեպի ուղեկալը, կամ գերի բռնել.

գ) հակիրճ և հստակորեն ղեկուցել նկատածի մասին:

3. Կարողանալ կատարել կապավորի (связной) պարտականութիւնները.

ա) ընտրել ծածկված ուղի շարժվելու համար.

բ) արագ կերպով ղեկուցադիրը հասցնել ըստ պատկանելույն.

գ) հակառակորդի հետախույզների հետ հանդիպելու դեպքում խուս տալ նրանցից.

դ) թագուն կերպով մոտենալ պետին, չմատնելով նրա դիտակետը:

Խնդիր № 10.—Դետֆի (շնկի) ծառայութիւնը յերթում.—

1. Մարտիկի պարտականութիւնները յերթում:

2. Առաջադետքի (головной дозор), կողմնադետքի (боковой дозор) և թիկնադետքի (тыльный дозор) գործողութիւններն ու պարտականութիւնները:

Պետք է յուրացնել տալ.—

1. Մարտիկի պարտականութիւնները յերթում.

ա) պարզաբանել յերթի կարգապահութիւնը և այդ կարգապահութեան պահպանման կարևորութիւնը.

բ) պահել ռազմական դաշտները.

գ) ողորդործել փոքր ու մեծ հանդիսանքը (привали) ուժերը խնայելու համար.

դ) միշտ պատրաստ լինել զիմալորելու ողային և վերյերկրյա հակառակորդին.

ե) ողնութիւն ցույց տալ հրետանուն.

2. Իմանալ իր, ջոկի և դասակի խնդիրը:

3. Կարողանալ կատարել դիտակալի պարտականութիւնները.

ա) կատարել ավագ դիտակալի պարտականութիւնները.

բ) ընտրել շարժման համար ծածկված ուղի.

գ) ընչիւն պարտականութիւնները դիտակալների միջև.

դ) կապ պահպանել դիտակալների և ջոկի հրամատարի հետ.

ե) արագ կերպով առաջանալ մի թագստոցից դեպի մյուսը, պահել շարժման ուղղութիւնը և թագնվածութիւնը.

զ) զննել տեղական առարկաները, դիտել և հստակ կերպով ղեկուցել նկատածի մասին:

4. Կարողանալ կատարել կապավորի պարտականութիւնները.

ա) հաղորդել պատվերները դրասյունի ղեկով.

բ) շարժվել, պահպանել նշված հեռակալութիւնը և հաղորդել գրավոր ու բանավոր պատմերը (դանվերով կապի շղթայում).

գ) դիտողութիւն ունենալ դեպի յերկինքը և աղբանշաններ տալ, յերբ հայտնաբերվում են հակառակորդի սովառնակները.

դ) ողտվել աղբանշանային հրթիրով:

5. Կարողանալ գործել հակառակորդի հետ հանդիպելու դեպքում.

ա) գերի բռնել հակառակորդի առանձին մարտիկներին.

բ) արագ և շեշտակի կրակով կանգնեցնել հակառակորդի խմբակին.

գ) գործադրել կրակ, նռնակ կամ սփին անսպասելի կերպով հակառակորդի հետ բնդհարվելու դեպքում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

I. Հիմնական դրույթներ	3
II. Ժամանակի հաշվարկումը (բաշխումը)	4
III. Ուսուցման ծրագիրը	4
1. Քաղաքական պատրաստություն	4
2. Ընդհանուր տեղեկություններ	4
3. Սանիտարական պատրաստություն	5
4. Ֆիզիկական պատրաստություն	7
5. Շարային պատրաստություն	8
6. Կովի տեխնիկական միջոցները	10
ա) Ողային տարմղի միջոցները	10
բ) Ռազմա-ֆիմիական գործ	10
գ) Հակա-Ողային պաշտպանության միջոցները	11
դ) Հրետանի	12
զ) Զրահապատ զորամասեր	12
7. Հրաձգային պատրաստություն	13
ա) Հրացան	13
բ) Չեռֆի նոնակ	17
գ) Չեռֆի գնդացիք	17
8. Տեղագրություն (տոպոգրաֆիա)	19
9. Տակտիկական պատրաստություն	20

2013

«Ազգային գրադարան»

16/83

NL0049142